

plia d'usar-lo absolutament es tornà pròpiament intransitiu: «*Mudí de viure / --- / cercant la vida, / prenent la mida / e l'exemplar / de contemplar, / dels ermitans / ---*», JRoig (*Spill*, 15596).

Per als detalls ulteriors ens podem refiar en aquest mot de l'excel·lent exposició dels nostres tres diccionaris bàsics: a penes afegirem res de nou si fem memòria que entre els usos que han restat més vius hi ha el del participi: «PARTS DEL COS: --- la cara natural: facies; la cara *mudada*: vultus; ---», OPou (*ThPu.*, 247); i l'aplicació al vestit, que és de tot el territori, fins a Eiv. («*mudà: vestirse de nuevo*», PzCabr.); per a la qual la vida mateixa encarregà de posar de relleu el que hem de fer quan deixem la roba de treball i de fatic: *deixa'm mudar-me*, quan ve la festa; *sempre va mudada* (és presumideta).

DERIV.: *Muda* [1460, JRoig, *Spill*; Belv.: *-dels ocells, -de casa*; DAg.]; *la segona muda* 'les postres', B. de Maldà (*CoH. B. V.*, 192).

Mudable [DTo. 1670]. *Mudada* [Belv.]. *Mudadis*. *Mudador*. *Mudament* [Llull]: «ordenà l'apostoli e ls cardenals --- que per tot lo món tenguesen precuadors qui ls feesen saber --- l'estament de les terres, per ço que si --- negun *mudament* hi havia --- poguessen tractar ço qui fos bé --- d'aquelles terres» (*Blanq.*, NCl. II, § 79, 145.10). *Mudança* [fi S. XIV, Boeci-Genbreda, *-nsa de lloc*, DTo. 1670]; «estes diccions --- *mascara, jesmil* --- etc., que ab alguna *mudança* usa de elles la llengua cast., són en ella zz, lo que en la nostra ss», CRos (*AdagesR*, 1736, p. 28); *mundancer*. *Mudat*.

Demudar, *demudat* [princ. S. XV]: «Quan lo bon hom se n anà a casa seua, axí tot *demudat*, e la dona que l vé venir axí descolorit, pensat com [li] deye: --- Ay, mesquina, e que heveu marit mut ---», StVicentF (*Sermons* II, 17.7); *demudament*.

En lloc d'això s'ha usat més en català *trasmudat* i *traspostat*: «No *tremuts* me ton coratge / per la moneda», Turmeda, *Libre de Bons Amonestaments*, vers 123 (NCl. x, 149.3); «un tal Barthomeu Spasa, ab la cara *tresmudada* y alterada, per la qual se amostrave que aportave mala intenció», S. XVI (PjnComes, *Ll. de Coses Ass.*, Bna. 1583), però això no és suficient per creure que *demudar* sigui castellanisme (com dóna a entendre, Careta, *Barbr.*, 119), per més que els dos mots indicats siguin excel·lents i, amb aquest matís, més propis; «mentre que li fa la barba - ya *trasmuda* los colós», MilàF (*Romillo*, 224.7), amb var. «--- que *trasmuda* los colós» reco. a l'Esquirol (on el sentit canvia); «ell ja havia recobrat la sang freda, si bé encara conservava el color tot *trasmudat*: estava dret darrera la taula, torcant-se tranquilment la sang que li rajava dels dits», MrnVayreda (*Puny.*, I, VI, 122 (99)). S'havia usat sense la -s (com supra): «*tramudar* la co(r)reça» 'canviar la corretja' S. XIV, Reixac (*Questa*, 167.26); «li començà tota la sua cara a *tremudar*» (un que es mor emmetzinat), *Decam.* IV, § 7, 267.28.

Trasmudança (vivíssim i antic, si bé no Lab. 1840); *trasmudador*; *trasmudament*; i amb variant sàvia, que predomina en el cas de *transmutació* [Belv.], *transmutador* [Lab. 1840], *-table* [id.], *-tatori* [id.], *transmu-*

tabilitat, *transmutatiu*. *Esmudar*. *Entremudar*.

Remudar. JRoig sembla usar-lo amb el sentit de 'remenar' que tingué el mot en gascó (comentat per Ant. Thomas): «*Gallina era / que tots temps calla; / mas en la palla / com ha post l'ou, / tothom la ou; / ella 'l festeja, / tant lo meneja / trencat los beu; / cert tal fi féu / mon fill, per ella / —primer ovella, / enaprés gata / que sos fills mata, / tant los remuda; / ans era muda, / après sabida: / sovint revida / mudar de dides: / quantes parides / de poc trobaren / s'hi remudaren*»; «prenen sospita / si ho han fet bruxes: / en pits e cuxes / blavó(r)s trobaven / —no s recordaven / d'haver mudades / e *remudades* / quaranta dides, / lets infinides, / tant diferents / ---» (*Spill*, 5211, 5218, 5276); *remudar-se* [Belv.]; *remuda* [Lab. 1850].

En forma culta. *Mutació*: «No't pens, però, que aquells qui són condemnats a infern ne isquen, sinó en quant esguarde *mutació* de loc, no pas *mutació* de pena: car aquella null temps no ls desempara», BMetge (*Somni* III, Riq., 270.17), on és possible i insegur que hi hagi reminiscència de Dante, que de tota manera no usa el mot sinó «menar all' altra riva». Terme de filosofia etc., i en particular de lingüística, *mutacions consonàntiques* etc. (les de l'armeni, el tocari, i en particular les de les lleng. germ., *lautverschiebung*, primera, segona i tercera *mutació consonàntica*).

Mutable. *Mutabilitat* [Lacav.]. *Immutable*, *immutablement*: «bons hòmens foren *mudats* en mals --- mals en bons --- La saviesa no és donada als hòmens *immutablement* ne ferma: e per tal, los hòmens saben, quant, per divina il·luminació, usen bé, e dessaben o ignoren, quant per tenebres de crims o delictes són obcecats», BMetge (*Somni* I, text de Guàrdia i Casac., = Riq., 216.24), trad. *immutablement*, com assenyala Casac. en el text de Cassiodor; des d'aquest el mot, passant per Metge, arriba al seu pinacle, quan hi replica Coromines:

O casta Mort, o amiga ---! no vull l'eternitat;
l'etern és *immutable*, no coneix la quimera
de la nit ni del dia,
ni el seny ni la follia,
ni la sua melangia
de cap dolor present, ni de l'amor passat.

(*Elegia a Ribas*, 1935, O. C., 1172).

Immutabilitat [Lacav.]. *Immutació* [Belv.]. *Immutar*, *immutar-se* [Belvitges]. *Immutatiu* [Lab. 1840]. *Commutar* [Belv.], rar *commudar*. *Commutable* [Belvitges], *commutabilitat*; *commutació* [Belv.], *commutatiu* [id.]; *commuta*. *Permutar* [Lacav.]; *permuta* [Lacav.]; *DTo.* 1767]; *permutació* [Lacav.]; *permutable* [Lab. 1840]; *permutador* [id.].

Mutu [-uo, DTo. 1647], pres del ll. *mutuus*, -a, -um, 'recíproc, mutu', 'manllevat, prestat'; *mutual* ant., *mutualment* o *mítuament* [Lacav.]; *mutualitat*, *mutualista* i *mutualisme* [L'Amic del Poble Català, creat 1904, i el llibre de Coromines, 1913, O. C., p. 153]. *Mutuant*. *Mutuatiu*.

Mudèjar (no **mudèixar*) no és mot realment català